Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Föräldraansvar omfattar samtliga rättigheter och skyldigheter i samband med omsorgen om ett barns person och egendom. Betydelsen av begreppet ” föräldraansvar” varierar mellan medlemsländerna, men omfattar vanligtvis vårdnad och umgängesrätt. Om ni är ett ”internationellt par” med barn som nu separerar måste ni enas om hur vårdnaden om dem ska se ut.

Var ska man börja?

Vad är umgängesrätt? Vad är vårdnad?

Föräldrar som bor tillsammans har vanligtvis gemensam vårdnad om sina barn. När föräldrarna är skilda eller separerar måste de dock bestämma hur detta ansvar ska utövas i framtiden.

Föräldrarna kan besluta att barnet ska bo växelvis hos båda föräldrarna, eller med endast en förälder. I det senare fallet har den andra föräldern vanligtvis rätt att besöka och kontakta barnet vid vissa bestämda tidpunkter.

Vårdnadsrätt innefattar också andra rättigheter och skyldigheter som hänger samman med barnets utbildning och omvårdnad, bl.a. rätten att ta hand om barnet och barnets tillgångar. Vanligtvis är det föräldrarna som har föräldraansvaret för ett barn, men det kan ibland också utövas av en institution i vars vård barnet lämnats.

Vem fattar beslut om vårdnad och umgängesrätt?

Föräldrarna kan besluta om dessa frågor genom ömsesidig överenskommelse. En medlare eller advokat kan hjälpa till om föräldrarna inte kan komma överens. För att hitta en medlare kan du besöka länken längst ner på sidan.

Om föräldrarna misslyckas med att enas kan de behöva vända sig till domstol. Domstolen kan fatta beslut om att föräldrarna ska dela på vårdnaden (gemensam vårdnad) eller att en av föräldrarna ensam ska ha vårdnaden. Om endast en förälder har vårdnaden kan domstolen fatta beslut om den andra förälderns umgängesrätt.

Om det rör sig om ett internationellt par finns det EU-regler som fastställer vilken domstol som är behörig att handlägga ärendet. För att hitta behörig domstol kan du klicka på länken längst ner på sidan.

Huvudsyftet med gemensamma EU-regler är att undvika att båda föräldrarna vänder sig till domstolen i sitt eget land och att två domar meddelas i samma mål. Regeln är att den rättsinstans som är behörig att avgöra frågor om föräldraansvar, vårdnad och umgängesrätt är domstolen i det land där barnet vanligtvis har sitt hemvist.

Kommer domstolens beslut att verkställas i det andra EU-landet?

En mekanism för erkännande och verkställighet av domar ser till att domstolsavgörandet tillämpas i andra EU-länder sedan den behöriga domstol i EU har utfärdat ett intyg. Det gör det lättare för personer eller institutioner med föräldraansvar att utöva sina rättigheter.

För förfaranden om föräldraansvar som inleddes efter den 1 augusti 2022 behövs inga specialförfaranden för att beslutet ska bli verkställbart i andra medlemsländer, vilket inverkar positivt på förhållandet mellan barnet och båda föräldrarna. En verkställighetsförklaring kan dock fortfarande behövas för beslut som fattas i förfaranden som inletts före den 1 augusti 2022.

Vilka EU-regler gäller?

Reglerna för gränsöverskridande tvister mellan barn och deras föräldrar ingår i rådets förordning (EU) 2019/1111 – Bryssel IIb av den 25 juni 2019 om domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn. Förordningen ersätter förordning (EU) nr 2201/2003 – Bryssel IIa-förordningen, som dock fortsätter att gälla för förfaranden som inletts innan förordning (EU) 2019/1111 trädde i kraft den 1 augusti 2022. Dessa regler gäller för alla barn, oavsett om de är födda inom eller utom äktenskap. Bryssel IIb-förordningen är hörnstenen i EU:s rättsliga samarbete i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar. Förordningen är tillämplig i alla EU-länder utom i Danmark.

Praktisk vägledning för hur Bryssel IIb-förordningen tillämpas: Publikationer från det europeiska rättsliga nätverket

Klicka på en flagga för att få mer ingående information om det landet.

Länkar

Hitta en medlare

Hitta behörig domstol

Läs broschyren

The Vulnerable

Handbook on European law relating to the rights of the child

Practitioners' Tool: Cross-Border Recognition and Enforcement of Agreements Reached in the Course of Family Matters Involving Children

Senaste uppdatering: 14/06/2023

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.